

KONGL. MAJ:TS BEFALLNINGSHAFVANDES

UTI

HALLANDS LÄN

TILL

KONGL. MAJ:T

i underdånighet afgifna

FEMÅRS-BERÄTTELSE

för åren 1851, 1852, 1853, 1854 och 1855.

STOCKHOLM, 1857.
P. A. NORSTEDT & SÖNER,
Kongl. Boktryckare.

INLEDNING TILL

Kongl. Maj:ts befallningshafvandes femårsberättelse för åren ... – Stockholm, 1823-1857.

Täckningsår: 1817/1821-1851/55.

Kungl. Maj:ts överståthållares i Stockholms stad och Kungl. Maj:ts befallningshavandes i Sveriges län till Kungl. Maj:t femårsberättelser. Vissa femårsperioder finns även tabellbilagor.

Berättelserna innehåller följande avdelningar:

- Länets allmänna beskaffenhet
- Innevånare
- Näringar
- Politisk författning
- Städer

Efterföljare:

Bidrag till Sveriges officiella statistik. H, Kungl. Maj:ts befallningshavandes femårsberättelser, jämte Sammandrag för åren ... på Nådigaste befallning utarbetad och utgivet av Statistiska centralbyrån. – Stockholm, 1863-1912. Täckningsår: 1856/60-1901/05 = N.F., [1]-10.

Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes uti Hallands Län till Kongl. Maj:t i underdånighet afgifna Femårs-berättelse för åren 1851, 1852, 1853, 1854 och 1855.

Digitaliserad av Statistiska centralbyrån (SCB) 2010.

Vid digitaliseringen har en innehållsförteckning skapats och lags till.

KONGL. MAJ:TS BEFALLNINGSHAFVANDES

UTI

HALLANDS LÄN

TILL

KONGL. MAJ:T

i underdånighet afgifna

FEMÅRS-BERÄTTELSE

för åren 1851, 1852, 1853, 1854 och 1855.

STOCKHOLM, 1857.
P. A. NORSTEDT & SÖNER,
Kongl. Boktryckare.

INNEHÅLL

Underdånig berättelse

	Sid.
§ 1. Länets allmänna beskaffenhet.....	3.
§ 2. Invånare.....	3.
Folkmängden.....	3.
De anklagade.....	5.
Sakfällde.....	5.
Kostnaderna för fångvården.....	8.
Handlagda lagsökningsmål.....	8.
§ 3. Näringar.....	8.
Jordbruket.....	8.
Landtmäteri-åtgärder.....	10.
Strömmrensningar.....	13.
Skogar.....	13.
Flygsandsfälten.....	14.
§ 4. Fabriker och Binäringar.....	14.
1:o. Anderstorps mekaniska bomulls-spinneri.....	14.
2:o. Slottsmöllans klädesfabrik.....	15.
Pappersbruk.....	15.
Tegelbruk.....	15.
Pottaske-raffinaderier.....	15.
Sumackstillverkning.....	15.
Trädgårdsodling.....	15.
Slöjder.....	15.
Saltsjöfiske.....	16.
Landthandel.....	16.
Jagten.....	16.
Ollon-borrrar.....	16.
Politisk Författning.....	17.
Kammarverk.....	17.
Politi.....	17.
Fattigvården.....	18-19.
Statistisk Tabell öfver Fattigväsendet i Hallands Län år 1855.....	18-25.
Länets Brandstods-bolag.....	19.

§ 5. Städer.....	27.
Kungsbacka.....	27.
Warberg.....	28.
Falkenberg.....	30.
Halmstad.....	31.
Hamnen.....	31.
Tulluppbörden.....	32.
Stadens handelsflotta.....	33.
En folkskola.....	33.
Sparbanken.....	34.
Stadens inkomster.....	34.
Handtverkerierne.....	34.
Handeln.....	34.
Politi.....	34.
Laholm.....	34.

Tabellbilaga

Femårs-Tabell för landet inom Hallands Län för åren 1851 till och med 1855

Femårs-Tabell för Städerna inom Hallands Län för åren 1851 till och med 1855

Underdånig berättelse om tillståndet i statistiskt och
ekonomiskt hänseende inom Hallands Län åren
1851, 1852, 1853, 1854 och 1855.

§ 4.

Länets allmänna beskaffenhet.

Då länets geografiska läge, vidd och klimat under de fem år. denna berättelse omfattar, ej undergått några förändringar, vågar jag i underdånighet i dessa afseenden hänvisa till förut afgifne berättelser.

§ 2.

Invånare.

Enligt 1855 års mantalslängder utgjorde folkmängden:

	Skattskrifne		Befriade		Summa
	Mankön	Qvinkön	Mankön	Qvinkön	
i Laholms fögderi	7,040	7,210	5,930	6,590	26,770
» Halmstads »	7,139	7,189	5,880	6,312	26,520
» Warbergs »	5,705	6,348	4,980	5,353	22,386
» Fjäre »	7,103	6,996	5,337	5,664	25,097
Summa	26,987	27,743	22,127	23,916	100,773
i Laholms stad	282	384	212	221	1,099
» Halmstads »	848	1,011	503	610	2,972
» Falkenbergs »	251	315	80	299	945
» Warbergs »	465	605	336	433	1,839
» Kungsbacka »	166	208	95	103	572
Summa	2,012	2,523	1,226	1,666	7,427
Summa summarum	28,999	30,266	23,353	25,582	108,200

Uti min sednast afgifne berättelse uppgafs folkmängden på landsbygden till 95,640 personer och i städerna till 6,994 personer, tillsammans 102,634 personer, hvaraf synes att densamma sedan år 1850 till och med 1855 ökats på landsbygden med 5,433 och i städerna med 433, eller tillsammans inom hela länet med 5,566 personer, och det ehuru under dessa sednast förflutna åren icke obetydliga utflyttningar af så väl qvins- som mankön ägt rum till Amerika och till Danmark.

Utflyttningarna till Amerika hafva nästan uteslutande skett från södra och norra delarna af länet och merändels utgjorts af hela familjer, då deremot utflyttningarna till Danmark hufvudsakligen ägt rum från medlersta delarna af länet och egentligen utgjorts af tjenstehjon och yngre folk af båda könen, hvilket sistnämnde förhållande betydligt uppstegrat så väl tjenstehjonslönerne som ock arbetskostnaden.

Den verkan, nya folkskole-undervisningen skulle medföra till allmogens förbättring i sedligt hänseende, har ännu icke låtit sig förnimma, och jag betvillar äfven, att denna undervisning är så inrättad, att äsyftade ändamålet öfverallt uppnås. Detta beror hufvudsakligen på hurudane lärarna äro; och ehuru de till sin vandel kunna vara klanderfrie, är det icke en hvar af dem gifvet, att lyckas såsom lärare. Orsakerna dertill kunna vara mångahanda och ligga både inom och utom dem. Deremot hafva redan de sednaste författningarna, hvarigenom bränvinet dels blifvit betydigen fördyradt, dels ock dess försäljning nogare kontrollerad, märkbart verkat till folklynnets förbättrande i samma mån, som det välgörande inverkat på allmogens ekonomiska förhållanden. Det hvardagliga bränvinsupandet hemma, stundom till öfvermått, och hvarvid hela familjen, ja till och med de minsta barn, undfägnades, särdeles under bränvinsbränningstiden, har nu nästan alldeles upphört. Redan under tvänne år, förrän Eders Maj:ts nådiga Förordning af den 18 Januari 1855 angående villkoren för försäljning af bränvin samt andra brände eller distillerade spirituösa drycker utkom, hade jag tillämpat den princip inom detta län, att icke medgifva utskänkning af bränvin eller andre starka drycker vid marknader eller auktioner å landet; med denna min åtgärd hafva alla tänkande uttalat sin belåtenhet; och det är visst, att slagsmål och oordningar vid dylika sammankomster härigenom, om de ej alldeles aftagit, dock blifvit allt mera och mera sällsynta. — Vid allmogens besök å städernas torgdagar ser man dock, att den gamla smaken för bränvinet tager ut sin rätt, men efter återkomsten till hemmet, der sällan bränvin numera finnes, varar åtminstone nykterheten till nästa stadsfärd, och kan man med skäl hoppas, att, då allmogen ögonskenligen ser de fördelar, som nykterhet och ordning frambringa, den ock skall småninngom aflägga fyllerilasten. — De sednaste årens goda skördar, jemte de höga priserna å alla landtmannaprodukter, hafva dock i första rummet bidragit till en ekonomisk förbättring, hvarpå det säkraste beviset är, att de till verkställighet inlemnade exeku-

torialer under åren 1854 och 1855 vida understigit de nästföregående årens. Visserligen har denna välmåga alstrat en tilltagande lyx, särdeles i klädedrägten, så att man numera sällan ser den förmögnare allmogen af båda könen använda hemmagjord tyger till sina helgedagskläder; men med välmåga och huslig trefnad följer vanligen hos allmogen äfven moralisk förbättring. Det har ock visat sig att då, särdeles i norra delen af länet, stölder och illbragder af hvarjehanda slag snart sagdt hörde till ordningen för dagen, sådana brott under de tvänne sednaste åren mera sällan förekommit.

De af Hans Excellens Herr Justitie-Staministern årligen till Eders Maj:ts afgifne berättelser angående, bland annat, brottmålen i riket visa, att under nedannämnde år *de anklagade* inom länet utgjort:

år 1851	955 män	
	82 qvinnor.	1,037 personer.
år 1852	1,048 män	
	109 qvinnor.	1,157 personer.
år 1853	1,456 män	
	118 qvinnor.	1,574 personer.
och år 1854	1,092 män	
	98 qvinnor.	1,190 personer;

varande denna berättelse för år 1855 ännu icke kommen Eders Maj:ts Befallningshafvande tillhanda.

Af dessa anklagade hafva blifvit *sakfällde*:

år 1851	849 män	
	73 qvinnor.	922 personer.
år 1852	791 män	
	81 qvinnor.	872 personer.
år 1853	1,324 män	
	102 qvinnor.	1,426 personer.
och år 1854	959 män	
	84 qvinnor.	1,043 personer.

Vidare inhemtas af dessa berättelser, att, med hänsyn till folkmängden, sådan den antogs vara inom länet år 1845, eller 100,419 personer, deraf 93,837 å landet och 6,582 i städerna, år 1854 hvarje 96:te person varit ställd under tilltal, och

hvarje 109:de blifvit sakfälld; men att på landet endast hvar 154:de varit anklagad och hvarje 167:de blifvit sakfälld, då i städerna hvar 15:de person varit anklagad och hvarje 18:de blifvit sakfälld.

Uti de derpå följande årens berättelser är folkmängden beräknad efter hvad den var år 1850, eller 105,726 personer, deraf å landet 98,240 och i städerna 7,516; och har resultatet deraf blifvit:

	<i>i hela länet:</i>		<i>å landet:</i>		<i>i städerna:</i>	
	anklagade,	sakfällde,	anklagade,	sakfällde,	anklagade,	sakfällde.
år 1852 hvar	94:ste	124:ste	122:dre	175:te	21:ste	24:de.
år 1853 hvar	67:de	74:de	81:ste	89:de	49:de	22:dra.
år 1854 hvar	88:de	101:ste	117:de	133:dje	21:ste	24:de.

De åtalade och sakfällde personernas antal har varit störst år 1853, under hvilket år, endast inom ett härad, omkring 500 personer tilltalades för underlåten eller vårdslös väglagning. För öfrigt hafva brotten hufvudsakligast bestått uti:

Våld emot person, ej urbota, men hvarigenom allmän fred brutits.

Slagsmål i allmänhet.

Smådeord eller hot emot person, stadd i utöfning af embete eller tjenst.

Smådeliga eller förklenliga ord och åthäfvor i allmänhet.

Stöld,

samt öfverträdelser af förordningarne angående bränvins bränning och försäljning samt emot fylleri och dryckenskap.

Tvänne tilldragelser under denna period anser jag mig skyldig särskildt omnämna, enär allmänna säkerheten på ett betänkligt sätt blifvit genom dem båda störd.

Den 14 November 1854 inställde sig Kronolänsmannen i Himble härad, F. Kjellman, åtföljd af en Tull-öfveruppsyningsman från Warberg samt biträden, uti Mutene by af Rolfstorps socken, för att verkställa beslag, dels å varor, hvarmed drefs olaga landthandel, dels å gods, som olofligen och utan tullbehandling blifvit i riket infördt. Genom tillställning af dem, hos hvilka beslaget skedde, samlades inom kort tid befolkningen icke allenast inom Mutene, utan äfven inom angränsande byar, och sedan bränvin blifvit bland den utdeladt, börjades öppet våld emot förrättningsmännen, så att desse icke allenast hindrades från beslagets fullbordande, utan måste, sedan deras åkdon förstörts, reskläderne kringspridts och förderfvats, samt handgripligt våld utöfvats, de anse sig glade med lifvet kunna undkomma den uppretade folkmassan.

Några gånger förut hafva under min tjenstetid oordningar af svårare art inom länet inträffat, och då de allvarliga uppmaningar och vänliga råd jag meddelat till lydadt för lag och borgerlig ordning sålunda visat sig icke vara tillräckliga, fann jag

mig befogad begagna den nådiga tillåtelse, jag fått, att för ordnagens och lugnets upprätthållande requirera militärstyrka från Elfsborgs regemente, samt förlägga denna styrka uti de byar, hvilkas befolkning hufvudsakligast deltagit uti våldet. Denna åtgärd har, efter den upplysning, ortens aktningssvärde domare mig sedan meddelat, haft en ganska god verkan med sig, i det att ransakningen derigenom underlättades och bevisning framkom, som troligen annars icke blifvit tillgänglig; hvarförutan iaktogs det särskilda förhållande, att under hela ransakningen ingen enda person, som fått kallelse till inställelse vid domstolen, underlät att den atlyda. Genom Eders Majts nådiga utslag den 26 sisl. Juni dömdes de två hufvudmännen till sex års och tio deltagare uti våldet till två års fästningsstraff.

Under det utskeppning af potåter sistlidet års höst, likasom under flere föregående år, här pågick, uppstod bland arbetsklassen i staden, säkerligen icke utan intryck från andre personer, som sedan ryggade sig tillbaka, ett missnöje dermed. Hvertill som anledning förebars, dels befarad brist till våren på denna uti arbetsklassens lefnadsordning så väsentligen ingående vara, dels ock de uppjagade priserna så väl å potåter som andre lefnadsförnödenheter. Efter det missnöjet låtit sig flera dagar förnimma, utbröt det omsider i öppet våld, men genom hufvudmännens hastiga inmanande i häkte qväfdes oroligheterna i deras första början. Detta mål är ännu beroende på Eders Majts och Rikets Götha Hofrätts pröfning.

Det i sista berättelsen såsom tillämnadt omförmälda cellfängelset för Kungsbacka stad och Fjäre härad har under denna tid blifvit bygd, och till begagnande upplåtits från och med den 1 Juli 1854; blifvande alla ransakningar om häktade personer nu der hållne; men Wiske härads invånare, som hafva närmare till Warberg än Kungsbacka, hafva icke velat medgifva, att detta cellfängelse begagnades äfven för deras fångar, och att ransakningarna om dem äfven der höllos, hvarföre ock Eders Majt afslagit den, i strid med häradsboarnes önskan, härom väckte fråga. Derjemte har å Warbergs f. d. fästning början gjorts med uppförande af ett cellfängelse för trettio fångar och grunden till ett sådant fängelse afvenledes blifvit under förlidne året här lagd, så att tillräckligt antal cellfängelser för länets ransakningsfångar snart finnes att tillgå. Men i och med detsamma dessa häkten hunnit fullbordas böra ock alla ransakningar om häktade personer der hållas, så att all transport af fångar må undvikas, särdeles på sätt den hittills tillgått och ännu tillgå.

Efter afdrag af transportfångar och de för skuld bysatte personer har de häktades antal varit:

år 1851	285 st.
» 1852	413 »

år 1853	347 st.
» 1854	336 »
och » 1855	382 » 1,763 st. —

eller i medeltal trehundrafemtio personer, hvilket antal med icke mindre än 84 personer öfverskjuter medeltalet af fångar enligt nästföregående berättelsen.

Kostnaderna för fångvården hafva, enligt uppgift från Landtränteriet, uppgått:

år 1854 till	8,002 R:dr 40 sk. 40 rst.
» 1852 »	9,694 » 37 » 8 »
» 1853 »	8,962 » 46 » — »
» 1854 »	9,145 » 44 » 8 »
» 1855 »	9,646 » 46 » 40 »
	<u>45,420 R:dr 45 sk. Banko.</u>

eller i medeltal . . . . . 9,084 R:dr 9 sk. Banko.

Antalet af handlagda lagsökningsmål och af de för skuld bysatte personer har uppgått:

år 1854 till 2,211 mål emot 2,620 personer om 430,773 R:dr B:ko,	och 45 bysatte.
» 1852 till 3,077 » » 3,390 personer om 478,199 R:dr 46 sk. B:ko,	och 23 bysatte.
» 1853 till 3,653 » » 4,136 personer om 474,256 R:dr 32 sk. 6 rst. B:ko,	och 20 bysatte.
» 1854 till 4,933 » » 2,645 personer om 424,063 R:dr,	och 45 bysatte, samt
» 1855 till 4,604 » » 2,003 personer om 93,342 R:dr,	och 23 bysatte

Häraf visar sig, på sätt afven tillförene blifvit anmärkt, att lagsökningarnes till- eller aftagande i väsentlig mån äro beroende på föregående årets gröda.

§ 3.

Näringar.

»Jordbruket, (utdrag af Hallands Läns Hush.-Sällskaps berättelse för innevarande »år) särdeles inom södra Halland, kan i allmänhet sägas vara i framåtskridande. Mergling

»Merging, klöfversädd och vaxelbruk börja allt mer och mer hos allmogen att användas. Begagnandet af artificiell gödsel, också af allmogen, är ej heller ovanligt, hvilket visas deraf, att under denna vår — 1856 — inväntas till Halmstad 400 Skeppd guano från London, utom icke ringa partier, hvilka uppköpas i Götheborg.

»Det är egentligen inom de socknar, hvilka äro belägne utmed eller i närheten af kusten, och hvarest jordmånen, såsom bördigare och rik på mergeltillgång, mera lönar en använd möda, som dessa förhållanden äga rum. — I de på höglandet utmed Smålands och Elfsborgs läns gränser belägna socknar är den rådande jordmånen sand och grus; här hafva förbättringarne i jordbruket ännu ej fått lif. Norra Halland, med en kraftigare jordmån än inom södra delen af länet, står dock, hvad åkerbruket beträffar, tillbaka för den sednare; orsaken härtill ligger dels deri, att inom denna del endast ett förhållsvis mindre antal af egendomar äro belägne, hvilka genom exemplet kunna verka undervisande och uppmuntrande; dels att särdeles inom Fjäre fögderi, en del af allmogen är sjömän och sålunda öfverlemnad jordens bebrukning, liksom i Vikingatiden, till qvinnorna och tjänstedrängar från andra orter, samt slutligen den, sedan längre tid tillbaka, derstädes rådande kredithandeln, hvilken skadeligen inverkat så väl på folkets moraliska som ekonomiska ställning.

»Hvad särskildt rörer de större egendomarne eller af ståndspersoner bebrukade gårdar, så kan sanningsenligt sägas, att intresset för en rationel landthushållning hos dessas ägare och brukare vaknat till fullt lif. Underdikning är i temlig utsträckning utförd dels med rör, dels med sten å åtskillige egendomar i norra Halland, och kommer i år äfven att påbörjas på egendomar i södra delen, hvilka nu äro bemerklade.»

Under förlidet år hafva från Halmstad och Warberg exporterats till utrikes orter 4,799 tunnor säd och 602 tunnor potates, och till inrikes orter från dessa städers och öfrige hamnar i länet 8,856 tunnor säd, 3,542 tunnor potates, 4,947 Lpd smör och 4,372 Lpd ost. Från inrikes ort hafva till länets hamnar importerats 12,464 tunnor säd, hvaraf vill synas att sädesexporten ej öfverstiger importen med mer än 194 tunnor, men härvid måste erinras, att så väl till Småland och Elfsborgs län, som till Götheborg, betydliga kvantiteter säd afföras landvägen från länet.

Mejerier hafva på flere ställen inom länet uppstått och betalas i arrende för hvarje ko från 50 till 75 R:dr R:gs.

Ett Stambolländeri af Pembrokehire-race, bestående af 20 kor och 2 tjurar, underhålles på Herr Löjtnant Kuylenstjernas egendom Marielund. Korna hafva sedan de ditflyttats från Wexjö län betydligt ökat sin mjölkproduktion. Detta stambolländeri har ännu icke, genom spridande af afvelsdjur, kunnat inverka på boskapsafveln, men de sedan längre tid tillbaka till åtskilliga egendomar (hvaraf förnämligast må

nämnas Skottorp och Dömostorp, tillhöriga Herr Ryttmästaren Möller) inkomna djur af korthorns- och ayrshire-racerne hafva deremot redan utöfvat ett gäneligt inflytande.

Af ädlare får finnes endast cheviots-racen, hvilken hufvudsakligen utsprids från Tjölöholm i norra Halland, hvars ägare, Herr Dann, dithemat en hjord från England.

Hästafvela bedrifves icke betydligt, emedan allmogen ännu odlar sin jord med oxar och äfven med kor; likväl uppdrager allmogen i medlersta delen af länet både starka och goda arbetshästar.

Till upplysning om verkställda landtmäteri-åtgärder under de fem sednast förflutne åren meddelas följande tabell:

	Bolstäder.		Afmätta eller skiflade hemman.	A r e a l.					
	Utflyttande.	Qvarboende.		Inrösningsjord.			Afrösningsjord.	Impedimenta.	Summa.
				Åker.	Äng.	Uppodlingsbar mark.			
Transport från föreg. berättelse	1,750	2,742	1,362 $\frac{3}{8}$	50,789	52,557	26,380	154,439	5,599	289,764
år 1851	149	170	102 $\frac{1}{2}$	4,474	4,896	4,139	9,196	344	20,049
» 1852	184	213	89 $\frac{3}{4}$	3,925	7,073	4,645	19,362	795	32,800
» 1853	167	149	72 $\frac{1}{2}$	3,191	4,444	4,492	11,011	245	20,383
» 1854	164	178	91 $\frac{1}{2}$	3,377	5,451	4,638	10,139	266	20,874
» 1855	235	228	103 $\frac{1}{2}$	5,291	5,811	4,569	13,562	230	26,463
Summa	2,646	3,680	1,823 $\frac{1}{8}$	71,047	80,432	33,863	217,709	7,479	410,230

Alltså komma 225 tunnland *öfverhufvud* på hvarje helt mantal, hvaraf nära 39 tunnland åker, nära 44 tunnland äng, 18 $\frac{1}{2}$ tunnland uppodlingsbar mark, nära 119 $\frac{1}{2}$ tunnland afrösningsjord och 4 tunnland impedimenta.

Af åboerne hafva ungefär 43 procent utflyttat och 57 procent kvarbott å gamla bolstaden. Genom desse utflytningar har både länets utseende förändrats och odlingarne i betydlig mån tilltagit, särdeles i socknarne utmed hafvet, som nu äro till det mesta skiftade Ehuru laga skiftena medföra betydliga kostnader, är dock allmogen numera mycket belåten med desamma, ty hvarje delägare sättes derigenom i tillfälle, att efter bästa förstånd sköta jorden, oförhindrad af grannen, som kan hafva helt olika åsichter.

I vissa trakter, särdeles i Fjäre och Tönnersjö härad, hafva så kallade ägofridsföreningar blifvit, efter avslutade laga skiften, ingångna, och med dem har hitintills mycken belåtenhet uttalat sig. — Skifteslagen hafva nemligen beslutat, att för undvikande af de dryga kostnader, uppförandet af hägnader medförer, hvarje ägare är skyldig taga vård om sine kreatur, så att de icke göra skada å annans teg. Underlåtet uppfyllande häraf medför skyldighet att ersätta all derigenom uppkommande skada.

Under de sednaste åren hafva följande summor till odlings-lån blifvit af allmänna medel beviljade:

för år 1851	. . . . .	—
» år 1852	. . . . .	1,800 R:dr B:ko,
» år 1853	. . . . .	6,200 » »
» år 1854	. . . . .	2,950 » »
» år 1855	. . . . .	1,540 » »

Summa 12,490 R:dr Banko

och i utflyttningshjälp hafva följande summor erhållits till underlättande af genom utflyttningar till följe af laga skiften försakade kostnader, nem igen:

för år 1851	. . . . .	7,290 R:dr 36 sk. 2 r:st.
» » 1852	. . . . .	10,693 » 9 » —
» » 1853	. . . . .	6,286 » 14 » 6.
» » 1854	. . . . .	6,886 » 27 » 5.
» » 1855	. . . . .	7,977 » 33 » 6.

Summa B:ko R:dr 39,134 » 24 » 7.

Vid jemförelse med min år 1850 afgifne berättelse om utsädet och sädesproduktionen blir förhållandet sålunda:

att utsädet af alla slags säd uppgick:

år 1850 till	. . . . .	81,800 tunnor och
» 1855 till	. . . . .	88,866 tunnor;

att medelafkastningen, efter afdrag af utsädet, beräknades:

år 1850 till	. . . . .	346,124 tunnor och
» 1855 till	. . . . .	354,049 tunnor;

att utsädet af potates utgjorde:

år 1850	. . . . .	34,860 tunnor och
» 1855	. . . . .	38,644 tunnor,

samt att afkastningen af denna rotfrukt, efter afdrag af utsädet, upptogs:
 år 1850 till . . . . . 244,448 tunnor och
 » 1855 till . . . . . 247,344 tunnor.

Utsädet af alla slags säd har således på dessa fem åren ökat med 7,066 tunnor och sädesproduktionen med 37,925 tunnor.

Enligt Kronofogdarnes uppgifter underhöllos å länets landsbygd:

	år 1850	år 1855.
Hästar	14,124.	15,443.
Oxar	13,046.	14,091.
Kor	38,259.	49,485.
Ungboskap	23,944.	25,448.

Häraf synes, att kreaturen i allmänhet ökat sig på de förflutna fem åren, men deribland framför andra korna, till ett antal af 11,226, hvilket icke allenast bör tillskrifvas den svåra boskapssjukans upphörande, utan äfven de under de sednare åren anlagde mejerierne inom länet.

Enligt min sednaste berättelse var förhållandet med bränvins-pannornes antal och deras beskattning sålunda:

år 1848	2,314 pannor och	16,694 R:dr	44 sk. 6 rst. skatt,
» 1849	2,208 d:o och	20,427 »	46 » 4 » d:o och
» 1850	1,857 d:o och	18,344 »	22 » 8 » d:o.

Förhållandet för de sednaste fem åren är:

år 1851	1,854 pannor och	16,658 R:dr	40 sk. 7 rst. skatt,
» 1852	1,559 d:o och	16,818 »	26 » 6 » d:o.
» 1853	1,543 d:o och	13,756 »	33 » 2 » d:o,
» 1854	1,435 d:o och	8,744 »	37 » » » d:o. och
» 1855	77 d:o och	102,445 »	22 » » » d:o.

hvilket förhållande visar en fortfarande årlig minskning, såväl i pannornas antal som i bränvinskatten ifrån år 1849 och till år 1855, då den nya brännings-förordningen tillämpades.

Vid markregangs-sättningarne under de sednaste fem åren hafva spanmålspriserne varit följande:

		B a n k o.									
		1851.		1852.		1853.		1854.		1855.	
En tunna hvete	} med 4 kap- par på tnan	42	24	40	36	44	—	42	—	20	—
En tunna råg		40	—	9	—	42	—	9	—	43	16
En tunna korn		6	32	5	32	7	32	6	32	9	16
En tunna hafre		4	—	3	8	4	—	4	—	5	24
En tunna arter		9	16	9	—	11	—	9	32	13	—
En tunna bönor		7	—	7	16	9	16	8	—	11	—

Vid jemnförande af såväl dessa markegångs-taxor, som ock de föregående årens, med markegångs-taxor från de fleste öfrige länen, visar sig att spanmålspriserne, och i allmänhet alla räntepersedlarne i Hallands län varit ibland de lägst upptagne, och detta oakadt torg- och salupriserne här i länet vanligtvis varit minst lika höga, om ej högre än i andra län, — ett förhållande, som härleder sig derifrån, att inga räntetagande hemman finnas inom länet, utan endast räntegifvande; hvadan ock ombuden vid markegångs-sättningarne alltid funnit sin fördel uti att bringa dessa så låga som möjligt.

Strömrrensningar och vattenaftappningar hafva på de sednare åren till stor fördel för länet med biträde af statsmedel blifvit verkställda; oberäknade uppdikningar med Himble och Tollereds åar, hvars omgifvande, tillförene vattendränkta, ångar nu lemna frodiga sädesskördar, har Ramsjön, i närheten af Falkenberg, under förlidet år blifvit aftappad och, sedan å kostnadsförslaget, uppgående till 26,292 R:dr Banko, ett statsanslag af ett tusende åtta hundra R:dr och ett statslån å 7,200 R:dr Banko blifvit beviljadt, fortgår nu kanal-gräfningar genom vattendränkta mader ofvanom Ramsjön inom fyra socknar, hvarigenom vinnas till åkerjord 3,461 tunnland, ång 543 tunnland och torfmåsse af god beskaffenhet 745 tunnland, Summa 4,389 tunnland, hittills nära nog obrukbar jord. Detta arbete skall vara färdigt nästa höst.

Sänkning af Stens-ån, hvilken inom Hasslöfs, Karups och Skummeslöfs socknar öfversvämmar 500 tunnland jord, är äfven under arbete; kostnadsförslaget uppgår till 18,666 R:dr 32 sk. Banko och sänkingsarbetet skall under innevarande år på ågar-nes bekostnad fortsättas.

Skogar. Misshushållningen härmed fortgår sin jemna gång, hvartill mycket bidrager, att ingen enda skogsbetjent är anställd här i länet mer än Jägmästaren för Christianstads, Malmö och Hallands län, hvilken har sin station i Christianstad, hvarest han alltid är fullt upptagen med dervarande flygsandsfält; härigenom kan vanvården af skogen å boställen och kronohemman svårligen kontrolleras såsom sig borde, och

nödiga råd och upplysningar saknas såväl för värden af de skogar som finnas, som ock för återplantering, äfvensom för rätta brukandet af länets rika torfmässar samt behandlingen vid rofdjursfångst. Denna brist på jägeri-betjening har nödgat possessio- naterne i länet att anlita i Skåne bosatte Danske forstmän, och har till följd häraf icke obetydliga skogsplanteringar verkställt å några enskilde egendommar.

Flygsandsfälten. I sammanhang med hvad jag nämnt i föregående punkt om total brist på jägeri-betjening i länet får jag anmäla, att sandplantören Bruhn är med lön af skogsplanterings-kassan antagen i och för värden af flygsandsfälten, hvilkas vid- sträckthet här i länet gifver sandplantören full sysselsättning, särdeles sedan läkning af flygsandsfält i större skala, än förr, nu på några år företagits, såsom med det be- tydliga sandfältet å det genom flygsand förgångna Höka-hemmanet utmed utloppet af Laga-ån, hvarigenom sandplantören icke kan påräknas i egenskap af skogsbetjent i länet.

De Halländska flygsandsfälten utgöra sammanräknade	7,890 t:land,
deraf äro med furuskog besädde	650 t:land
med naturlig uppväxt fur, björk och al	450 »
med sandhafre besädde och planterade, cirka	2,500 »
genom infredning gräsvallade	2,370 »
odämpade höga sanddrifvor	700 »
af markägare sjelfve odlade och behandlade, cirka	1,220
	<u>7,890 t:land.</u>

Beträffande Höka-hemmanets med flere derintill belagne jordägares, numera till Kronan afstådde och uti ofvannämnde totalsumma inberäknade flygsandsfält, som en- ligt uppmätning innehålla 667 geometriska tunnland, så hafva derå, med innevarande års slut, blifvit utplanterade sex millioner sandrörspantor (*Arcendo Arenarius*) samt utsådde 400 tunnor frö (*Elgmus Arenarius*).

§ 4.

Fabriker och Binäringar.

1:o. Anderstorps mekaniska bomulls-spinneri i Lindome socken, som nedbrann år 1852, är åter uppbyggt och innehar nu 21 spinnstolar; innan branden afverkade det sex hundra sextio sex tusen åttahundra åttatiosju skålpund bomull till ett värde

af 343,417 R:dr 32 sk. Banko, men nu afverkar det 4,080,373 skålpund till ett värde af 480,344 R:dr Banko; förut sysselsatte det 190 arbetare, men sysselsätter nu 278.

2:o. Slottsmöllans klädesfabrik, som, tillhörande fabriks-bolaget under firma I. R. Wallberg & Söner, under denna period blifvit betydligt utvidgad. Under år 1855 hafva vid fabriken användts och upparbetats 487,699 skålp. utländsk och 3,363 skålp. inhemsk ull, dels till kläden, dels till filter.

Pappersbruk finnes tvänne, nemligen vid Wärestorp och vid Marbäck, båda i Laholms fögderi. Å båda bruken tillverkas cirka 5,000 ris papper till ett värde af 40,000 R:dr Banko.

Tegelbruk finnes 40 st. i länet, der taktegel säljes för 50 à 60 R:dr pr 1,000:det och mursten för 30 à 40 R:dr pr 1,000, allt R:gs.

Pottaske-raffinaderier finnas i länet fem stycken.

Sumackstillverkning af mjölbärsris bedrifves i Knäreds socken. Från Malmö och Köpenhamn har derom kontraherats med tillverkaren å 2,500 Lispund.

Trädgårdsodling har hitintills nästan uteslutande idkats å de större egendomarne och kring städerna, men sedan aflidne Stadsmäklaren Thomé i Götheborg, född i Halland, disponerat till detta läns Hushållnings-sällskap 10,000 R:dr Banko, hvaraf räntan skall användas till premier åt allmogen för trädgårdsskötsel och honingsodling, torde hägen för denna nyttiga och vackra binäring snart tilltaga.

Stöjder. Möbeltillverkningen uti Lindome by i Fjäre fögderi, som omtalats i föregående femårs-berättelse, har betydligt förbättrats så väl till godhet som till prydlighet i formerne. Årliga tillverkningen anses belöpa sig till 400,000 R:dr R:gs.

Linne-, bomulls- och ulltillverkningen intager likväl fortfarande första rummet bland länets binäringar inom Laholms, Halmstads och Warbergs fögderier. — Uti Laholms fögderi utgöres den af vadmal, strumpor, tröjor och täcken eller så kallade ryor; handlande från Laholm, Wåxtorps by och Borås införskrifva Isländsk och Jutsk. ull, som utdelas bland allmogen till bearbetning, och hafva sednaste årens arbetslöner stigit från fem till sju R:dr Banko per Lispund, hvaraf en inkomst anses hafva kommit orten till godo af omkring 80,000 R:dr Banko under de sednaste åren. Arbetsförtjensterne hafva mycket höjt sig emot förut, i anledning af betydliga beställningar för Kongl. Maj:ts och Kronans räkning. Inom Halmstads härad tillverkas numera nästan endast vadmal, golfmattor och ryor. Årliga tillverkningen kan med säkerhet antagas till 42,000 alnar vadmal, 4,000 alnar golfmattor och 3,000 st. täcken och ryor. Priserne å desse varor äro per aln 32 à 40 sk. för stampadt vadmal, 10 à 12 sk. aln för golfmattor samt 4 R:dr 46 sk. à 1 R:dr 24 sk. för täcken och ryor, allt Banko.

Uti Warbergs fögderi består tillverkningen af ylle- och linneväfnad; af förra slaget tillverkas, utöfver hvad som förbrukas i orten, omkring 56,000 alnar vadmal i värde till 34,000 R:dr Banko och af sednare, nemligen dräll, lärft och blångarnsväf, 65,000 alnar, som kunna beräknas till 19 à 20,000 R:dr Banko. Dessutom tillkommer, bland ylltillverkningen, golfmattor och häst-täcken till 2,500 R:drs värde och, bland linnetillverkningen, säckar och grof väf eller entränning till ett värde af 3,500 R:dr Banko. Linodlingen bedrivnes i norra Halland i temlig stor skala; ensamt från Warberg har under år 1855 sjöledes utförts 52,489 alnar linneväfnader och 4,262 tunnor linfrö.

Saltsjöfiske idkas i trakterne af Halmstad, Warberg och Kungsbacka, men då hafsstranden längs hela kusten är mycket grund och då endast vid Onsala i nordligaste ändan af länet finnes tjenlig båthamn för uppläggning af större fiskbåtar, förutan hvilka intet storfiske kan äga rum, har saltsjöfisket hitintills endast bedrivits i liten skala med små båtar, särdeles som Onsala-boarne, hvilka borde kunna dertill begagna stor-båtar, mera egna sig åt sjömans- än fiskeri-yrket; likväl då kustboarnes uppmärksamhet nu blifvit fästad på den stora fördelen för dem af idkande af storfiske på djupet, der ymnig tillgång finnes på torsk, kolja, hvittling, flundra, hummer och understundom sill, har redan en fisk-förening förlidet år bildat sig i Söndrums socken nära Halmstad för erhållande af en tjenlig båthamn, hvarå besigtning- och kostnads-förslager redan blifvit af Herr Kapten Remmer upprättade. Skulle denna båthamn, som äfven är behöflig såsom nödhjelpshamn och lots-station, komma till fullbordan, är troligt, att icke allenast den delen af länet skall komma i fart med storfiske, utan äfven att andra kustorter inom länet skola genom exemplet finna sig dertill uppmanade, allt under förhoppning om något understöd af statsmedel till nödig fiskredskap i likhet med hvad Bohusländska fiskare dertill erhållit.

Laxfisket har under de sednare åren betydligt minskats. Försök till artificiell odling af lax-yngel har under förlidna året, under ledning af Baron Cederström, företagits i Nissa-ån vid Oscarsström, dock har dermed ännu ej lyckats.

Landthandel drivnes hufvudsakligast med skogseffekter, väfnader, kreatur och andra landtmanna-produkter, som föryttras i städerna och vid marknaderne inom och utom länet.

Jagten är inom länet vanvårdad, men skulle troligen komma i bättre skick, om nödig jägeribetjening finnes, som kunde uppmuntra dertill samt lemna goda råd och upplysningar.

Ollon-borror och fet-pölsor (*melolanta vulgaris*) hafva nu icke visat sig i den mängd som år 1854, då betydligare partier deraf insamlades och förstördes. Detta

må visst till stor del tillskrifvas denna åtgärd, men äfven inträffade nattfroster i Maj månad 1855, då en betydlig del af dessa ur jorden redan uppkomna larfver förstördes. Lika fullt hafva under förlidet års försommar insamlats 436 tunnor Ollonborrar dels på enskild bekostnad, dels för de dertill af Staten disponerade medel.

Politisk Författning. Stats-bidraget för år 1855 uppgår, enligt tabellen, till 397,784 R:dr 40 sk. 6 r:st. B:ko, hvaraf belöpa sig på städerna 48,364 R:dr 36 8 r:st. och på landet 349,420 R:dr 3 sk. 40 r:st. I öfrige hänseenden får jag återropa föregående berättelsen.

Upphörsverket har gått med drift och ordning, och kronoskatterne årligen in-drifvits utan restantier.

Kammarverk. Något hemman har icke från öde blifvit upptaget eller till ödes-mål förfallit, icke heller hafva några andra jordeboks-förändringar inträffat, än med de kronohemman, som blifvit till skatte inlöste.

Vid 1855 års slut var taxeringsvärdet för hemman i länet	8,640,650 R:dr B:ko.
för frälse-räntor	65,368 » »
för lägenheter	73,884 » »
för manufakturier och fabriker	79,375 » »
för qvarnar och sågar	428,084 » »
<hr/>	
Totalsumma B:ko R:dr	8,987,364 » »

Politi. Fögderierna och Kronolänsmans-distrikten inom länet hafva icke under-gått någon förändrad indelning sedan sednaste berättelse; samma förhållande gäller äfven uti juridiskt och ecklesiastikt hänseende, äfvensom med båtsmans-roteringen. Hvad den sednare beträffar, torde dock böra anmärkas, att af de inom länet befintlige 432 extra roterade nummer hafva de meste ingått på att vid krigstid lemna tross-häst i stället för karl.

Länets beväring har, enligt från Kongl. Landtförsvars-departementets Kommando-expedition ankommen skrifvelse af den 31 December 1849, blifvit indelad på Bohus-läns, Jönköpings och Kronobergs regementen för den del deraf, som är pliktig att göra tjänst till lands, hvarvid likväl det åligger samtliga beväring-ynglingarne, äfven de inbegripne, som äro pligtige att göra tjänst till sjös, att, intill dess annorlunda i nåder anbefalles, årligen undergå vapenöfning inom länet, under kommando af det till Hallands Infanteri-bataljon anslagne befäl.

Den till lands- och sjötjänst approberade beväring-personalen utgjorde:

Berättelse öfver Hallands Län för åren 1851—1855.

år 1854	660.	} Undergingo gemensam vapenöfning 1853. emedan 1852 icke någon sådan ägde rum (i anseende till koppsmitta inom länet.
» 1852 och 1853 tillsammans	1,040.	
» 1854	664.	
» 1855	864.	

Beträffande helsovården inom länet, äfvensom länets lasarettet och kurhus i Halmstad och Warberg, vaccinatorer och barnmorskor får jag åberopa min sednaste berättelse.

F a t t i g-

Den uti sist afgifne berättelsen påbörjade Statistik om Fattigvården har af mig är af följande

Statistisk Tabell öfver Fattigväsudet i

Stadens eller Socknens Namn.	Mantal.	Befolkning.		Uttaxerad fat- tigs katt på stad eller på oför- medladt mantal.			Antal fattighjon.			Summa.
		Man- køn.	Qvin- køn.				Åldre perso- ner.	Barn un- der 13 år		
				B:o R:dr sk. r.	Man- køn.	Qvin- køn.				
Städer.										
Halmstad	—	1,351	1,621	1,926	—	—	106	8	12	126
Warberg	—	801	1,038	1,333	16	—	64	26	26	116
Laholm	—	494	605	180	24	—	21	—	—	21
Falkenberg	—	431	510	150	12	—	23	—	2	25
Kungsbacka	—	269	322	150	—	—	20	4	2	26
		3,346	4,096				234	38	42	314
		7,442.								
Fjäre härad.										
Örnevalla	32 $\frac{1}{2}$	626	657	27	—	—	41	5	5	51
Landa	17 $\frac{1}{2}$	384	432	14	21	4	16	2	1	19
Frillesås	32 $\frac{1}{4}$	623	625	7	2	—	26	1	1	28
Gällinge	22 $\frac{1}{4}$	383	393	—	—	—	—	—	—	—
Idahla	10 $\frac{1}{2}$	206	220	4	2	8	13	—	—	13
Pjäsås	121 $\frac{1}{2}$	1,957	2,014	24	18	8	140	15	13	168

Länets Brandstods-bolag. Brandförsäkrad egendom inom bolaget från den 4 Nov. 1850 till samma tid 1855 har varit för:

	Försäkrings-sma B:ko	Afgiftsbelopp B:ko.
år 1850	5,266,150.	44,308: 9. 4.
» 1851	4,404,640.	45,378: 24. 5.
» 1852	4,420,430.	42,784: 18. 7.
» 1853	4,425,200.	25,342: 38. 4.
» 1854 till d. 4 Nov. 1855 . .	4,858,280.	12,049: 43. 4.

v å r d e n.

blifvit fortsatt; och inhemtas förhållandet med Fattigvården inom länet under förlidet

Hallands Län _____ år 1855.

Årligt fattigvårds-understöd på socknen.			Årligt understöd för åldrigt och orkeslöst fattighjon.			Fattigkassa.			Fattighus.	Fattighjon på kvarte	A n m ä r k n i n g a r .
B. R.	sk.	r.	B. R.	sk.	r.	B. R.	sk.	r.			
6,996	—	—	62	32	—	14,456	42	8	1	24:de	<p>Tvänne äldre och orkeslösa kvinnor, de enda under denna kategori, underhållas medelst kostdagor. Till 19 andre något arbetsföre personer utgått, utom kontanta bidraget, 6 lass ved och 60 lass torf. Aderton lass torf till fattighuset.</p>
3,346	32	—	61	37	8	2,300	—	—	1	16:de	
50	32	—	hafva ko st- dag ar —			792	10	—	1	52:de	
648	—	—	17	20	—	78	34	—	1	38:de	
817	18	8	32	8	—	3,979	23	2	1	23:dje	
968	—	—	29	37	4	—	—	—	—	25:te	
249	16	—	29	21	4	60	—	—	—	43:dje	
227	4	—	27	23	4	53	13	4	—	45:te	
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
43	12	—	desse k ri ng gå på s oc kn			12	7	2	—	33:dje	
3,513	26	—	33	28	—	1,926	22	2	—	24:de	

Stadens eller Socknens Namn.	Mantal.	Befolkning.		Uttaxerad fattigskatt på stad eller på oförmedladtmantal.			Antal fattighjon.							
		Man-kön.	Qvin-kön.	Bo	R.dr	sk.	r.	Äldre personer.	Barn under 13 år.		Summa.			
									Man-kön.	Qvin-kön.				
Förlanda	26 $\frac{3}{4}$	463	451	ingen	en	da	pe	rson	fi	nes	i	sockn	en	som
Hanhalls	33 $\frac{3}{4}$	499	555	11	16	—	—	30	3	2	—	—	—	35
Lindome	65 $\frac{1}{2}$	1,240	1,294	ingen	för	år	et	28	1	5	—	—	—	34
Elfsåker	35 $\frac{1}{4}$	576	584	8	—	—	—	20	—	10	—	—	—	30
Töls	74 $\frac{1}{4}$	966	977	20	—	—	—	71	9	7	—	—	—	87
Onsala	94 $\frac{1}{4}$	1,232	1,308	18	22	—	—	93	2	2	—	—	—	97
Släp	44 $\frac{1}{2}$	804	789	8	8	—	—	29	7	10	—	—	—	46
Wallda	72 $\frac{1}{2}$	1,116	1,076	12	16	—	—	41	8	9	—	—	—	58
Wiske Härad.														
Wärö	72 $\frac{1}{4}$	1,306	1,283	17	37	4	—	49	10	11	—	—	—	70
Weddige	65 $\frac{1}{4}$	1,033	1,119	15	4	—	—	50	10	12	—	—	—	72
Åhs	37 $\frac{1}{2}$	657	721	25	16	—	—	31	3	3	—	—	—	37
Sällstorp	16 $\frac{1}{4}$	248	298	7	39	1	—	8	2	2	—	—	—	12
Strävalla	15 $\frac{1}{2}$	228	238	10	44	6	—	6	—	—	—	—	—	6
Fastrås Härad.														
Ullared	21 $\frac{1}{2}$	290	336	34	—	—	—	21	2	10	—	—	—	33
Källsjö	12 $\frac{1}{2}$	172	206	4	8	—	—	4	3	4	—	—	—	11
Okome	32 $\frac{3}{4}$	365	469	4	8	—	—	14	6	3	—	—	—	23
Köinge	14 $\frac{1}{4}$	261	289	18	17	9	—	14	2	4	—	—	—	20
Svarträ	12	237	254	13	33	10	—	8	7	5	—	—	—	20
Sibbarp	27 $\frac{1}{4}$	439	466	7	37	4	—	16	3	5	—	—	—	24
Dagsås	16 $\frac{1}{4}$	150	168	ingen	u	pp	ly	sning	lem	nad	—	—	—	—
Fagered	38	349	403	11	16	—	—	24	6	8	—	—	—	38
Gällared	31 $\frac{1}{4}$	462	471	13	—	—	—	17	8	10	—	—	—	35
Gunnarp	40 $\frac{1}{2}$	486	542	8	5	4	—	28	13	17	—	—	—	58
Ljungby	41 $\frac{1}{4}$	660	738	12	—	—	—	34	5	7	—	—	—	46
Alfshög	16 $\frac{1}{2}$	202	230	23	—	—	—	17	3	3	—	—	—	29
Winberga	42	599	674	14	8	8	—	35	1	4	—	—	—	40
Stafsinge	31 $\frac{1}{2}$	664	700	14	12	6	—	38	—	—	—	—	—	38
Morup	52 $\frac{1}{2}$	1,210	1,203	ofullständig appgift				79	27	32	—	—	—	138
Himble Härad.														
Lindberga	57 $\frac{3}{4}$	941	1,058	ej appgiftvet; men utgår af värde				46	10	13	—	—	—	69
Torpa	16 $\frac{1}{4}$	270	284					17	—	—	—	—	—	17
Hvalinge	33 $\frac{1}{4}$	450	510	16	41	4	—	42	—	—	—	—	—	42
Skällinge	36 $\frac{1}{4}$	448	480	10	42	8	—	38	7	10	—	—	—	55

Årlikt fattigvårdsunderstöd på sockne.			Årlikt understöd för äldre och orkeslösa fattighjon.			Fattigkassa.			Fattighjon.	Fattighjon på hvarje	Anmärkingar.	
B. R.	sk.	r.	B. R.	sk.	r.	B. R.	sk.	r.				
behöfv	er	el	ler	får	un	de	rstöd.					
376	32	—	14	3	1	3,021	10	2	—	30:de		
336	—	—	hafva	ko	st-	—	—	—	—	72:dre	Fattigkassan har en skuld af 262 R.dr 32 sk. B.ko.	
306	26	8	26	32	—	32	37	—	1	39:de		
1,747	25	8	33	4	6	84	21	4	—	22:dre		
1,740	8	—	40	—	—	505	26	1	1	26:te		
700	13	4	38	14	4	454	32	—	—	35:te		
863	16	—	24	7	6	271	46	3	—	38:de	Från Götheborgs Sjömanshus erhålles dessutom årligen ungefär 500 R.dr Banko.	
1,446	40	—	30	6	—	340	—	—	—	37:de		
1,388	9	10	37	32	—	1	46	8	—	30:de		
960	—	6	47	4	4	186	7	—	—	37:de		
168	28	6	20	15	—	62	38	9	—	45:te		
191	12	6	31	42	—	695	19	6	—	78:de		
715	8	—	29	1	5	—	—	—	—	19:de	Fattigkassan hade skuld af 16 R.dr 42 sk. B.ko vid årets slut.	
50	—	—	7	37	4	51	12	—	—	34:de		
408	6	6	33	16	—	458	2	6	—	36:te	N. B. Uppgiften synes vara oriktig.	
302	4	9	31	32	—	135	40	8	—	28:de		
220	11	4	29	24	8	109	35	2	—	25:te		
356	32	—	30	16	—	483	16	—	—	38:de		
334	5	4	16	12	—	53	16	—	1	20:de		
397	16	—	—	—	—	13	16	—	—	27:de		
498	26	8	37	20	—	470	1	—	—	18:de	Genom kostdagar försörjas 9 fattighjon, äldre och orkeslösa.	
496	—	—	32	5	4	56	—	—	—	30:de		
369	—	—	18	22	2	176	21	4	—	19:de		
795	3	—	28	—	—	—	—	—	—	32:dre		
735	5	4	29	9	10	—	—	—	—	33:dje	Kostdagar dessutom.	
ofullst	än	di	ga	uppg	ift	er	62	15	4	—	17:de	
1,384	28	6	56	32	—	—	—	—	—	29:de		
353	13	6	45	—	—	22	—	—	—	33:dje		
740	22	8	36	40	8	—	—	—	—	23:dje		
457	33	4	21	46	—	74	46	8	—	17:de		

Stadens eller Socknens Namn.	Mantal.	Befolkning.		Uttaxerad fat- tigs-katt på stad eller på oför- medlat mantal.				Antal fattighjon.				
		Man- køn.	Qvin- køn.	B.	R.	dr	sk.	r.	Äldre perso- ner.	Barn un- der 13 år.		Summa.
										Man- køn.	Qvin- køn.	
Nöslinge	17 ¹ / ₂	238	222		4	42	8		13	—	1	14
Stannared	10 ¹ / ₂	176	227		10	32	—		13	—	—	13
Träslöf	39 ³ / ₄	842	901		56	8	—		46	10	9	65
Hunnestad	23 ³ / ₄	299	285		5	26	8		27	5	6	38
Gödestad	16 ¹ / ₂	163	169	Ingen					3	1	—	4
Grimethon	32 ³ / ₄	330	359		14	6	—		18	5	5	28
Rolfstorp	44 ¹ / ₂	661	752		12	37	4		38	25	17	80
Tvååker	63 ¹ / ₂	1,081	1,148		20	30	—		60	28	27	115
Spannarp	23 ³ / ₄	295	345		10	—	—		15	12	4	31
Åhrstads Härad.												
Slöinge	21 ³ / ₄	290	300		5	14	8		5	2	5	12
Efra	31 ³ / ₄	467	454		7	1	—		9	1	2	12
Skrea	20 ¹ / ₂	662	656		8	16	—		26	3	4	33
Åhrstad	35 ¹ / ₂	649	688		13	42	—		22	9	15	46
Asige	20 ¹ / ₂	449	488		12	12	—		6	6	5	17
Abild	25 ¹ / ₂	427	429		7	5	4		18	4	2	24
Wessige	27 ¹ / ₂	495	539		6	32	—		17	5	8	30
Askome	10 ¹ / ₂	178	198		8	—	—		5	1	4	10
Drängsered	34 ⁵ / ₈	566	655		—	—	—		23	3	7	33
Kroksered	20 ¹ / ₂	378	433		14	28	4		24	5	1	30
Halmstads Härad.												
Holm	27 ¹ / ₂	260	252		3	26	4		7	—	—	7
Söndrum	26 ¹ / ₂	481	440		5	—	—		4	4	4	12
Wapnö	24 ¹ / ₂	241	219	ingen af			ft		2	—	2	4
Harplinge	52 ¹ / ₂	945	958		23	16	—		54	11	6	71
Steninge	13 ¹ / ₂	245	217		12	23	1		9	—	1	10
Getinge	30 ¹ / ₂	403	414		18	16	—		24	—	2	26
Räfvinge	25 ⁷ / ₈	327	339		16	7	2		15	—	—	15
Slättåkra	50	739	725		12	16	—		45	9	12	66
Qvibille	33 ³ / ₄	456	539		16	32	—		29	3	7	39
Ofraby	13 ³ / ₄	190	193		2	46	2		5	—	1	6
Kinnared	13 ¹ / ₂	190	195		9	20	—		6	2	2	10
Tönnersjö Härad.												
Tönnersjö	31 ⁷ / ₈	427	412		11	5	4		13	8	5	26
Eldsberga	26 ¹ / ₂	476	439		16	32	—		23	3	1	27
Snöstorp	39 ¹ / ₂	1,021	1,042		21	32	—		35	—	1	36
Trönninge	14 ¹ / ₂	266	253		7	37	4		11	1	—	12

Årligt fattigvårdsunderstöd på socknen.			Årligt understöd för åldrigt och orkeslöst fattighjon.			Fattigkassa.			Fattighjon på hvarje			Anmärkningsr.			
B. R. sk. r.			B. R. sk. r.			B. R. sk. r.			Fattighjon på hvarje						
101	18	8	intet så	da	nt	69	18	—	—	—	—	33:dje			
149	35	4	fattigh	jo	n	—	—	—	—	—	—	31:ste			
2,197	25	—	29	40	—	91	16	—	1	—	—	27:de	Staten består deraf 420 R:dr 16 sk. Banko.		
175	32	—	70	29	8	47	—	—	1	—	—	15:de			
142	10	8	18	37	4	124	3	11	1	—	—	83:dje			
501	25	4	sådant	fat	tig	141	37	7	—	—	—	24:de			
740	22	—	hjon	fin	es	267	1	10	1	—	—	18:de			
1,400	—	—	23	10	8	919	40	2	—	—	—	19:de			
269	8	—	21	32	—	127	37	4	1	—	—	21:ste			
202	29	2	20	16	—	845	45	1	1	—	—	49:de			
406	25	4	ofullstä	nd	ig	1,460	3	—	—	—	—	77:de			
432	10	8	uppgift	—	—	565	22	—	1	—	—	40:de			
577	6	8	20	35	—	571	24	5	1	—	—	29:de			
214	—	—	27	5	4	468	3	2	—	—	—	55:te			
260	32	—	24	8	—	497	35	4	1	—	—	36:te			
387	—	—	17	22	6	216	28	—	—	—	—	34:de			
110	36	—	22	26	8	53	31	10	1	—	—	38:de			
373	40	—	17	—	—	346	32	—	—	—	—	37:de			
344	29	4	ofullstä	nd	ig	202	10	8	—	—	—	27:de			
114	32	—	uppgift	—	—	11	10	—	—	—	—	71:ste			
140	—	—	dito	—	—	111	5	5	1	—	—	88:de			
27	37	4	41	5	4	43	2	4	—	—	—	115:e			
1,330	26	8	37	24	—	239	32	—	1	—	—	27:de			
151	16	—	7	16	—	12	9	—	—	—	—	56:te			
727	8	—	26	30	—	1,381	37	—	1	—	—	31:ste	fattigvårdsbidrag af Staten.		
500	40	—	17	28	—	660	42	3	1	—	—	44:de			
724	29	4	50	44	—	4	24	—	—	—	—	22:dre			
701	40	—	59	3	2	161	—	—	—	—	—	26:te			
155	26	8	28	9	4	142	—	2	1	—	—	64:de			
166	13	4	34	23	—	165	—	—	—	—	—	38:de			
453	28	6	30	37	4	27	28	—	1	—	—	32:dre			
444	8	—	25	13	4	34	30	6	1	—	—	34:de			
789	37	4	26	33	—	93	16	—	—	—	—	57:de			
276	37	4	21	4	—	—	—	—	—	—	—	43:de			

Stadens eller Socknens Namn.	Mantal.	Befolkning.		Uttaxerad fat- tigs-katt på stad eller på oför- medladt mantal.			Antal fattighjon			Summa		
		Man- køn.	Qvin- køn.	B.	R.	dr	sk.	r.	Äldre perso- ner.		Barn un- der 13 år.	
											Man- køn.	Qvin- køn.
Enslöf	61 $\frac{3}{2}$	1,069	1,172	8	—	—	—	34	—	—	34	
Breared	49 $\frac{1}{2}$	772	861	15	24	—	—	71	—	—	71	
Thorup	58 $\frac{1}{2}$	1,047	1,119	16	—	—	—	58	30	43	131	
Höke Härad.												
Tjerby	13 $\frac{3}{4}$	271	290	ingen	af	gi	ft	10	1	1	12	
Weinge	36	1,025	1,123	17	3	8	—	67	16	23	106	
Knäred	43 $\frac{3}{4}$	995	1,067	20	—	—	—	55	19	14	88	
Laholm	33 $\frac{1}{2}$	813	851	ing	en	up	pl	ys	ni	ng	55	
Renneslöf	25	872	941	35	—	—	—	50	2	3	55	
Ysby	11 $\frac{1}{2}$	375	422	58	22	3	—	17	16	—	33	
Karup	29 $\frac{1}{2}$	447	728	17	43	6	—	26	2	1	29	
Skummeslöf	11 $\frac{1}{4}$	341	339	ing	en	up	pl	ys	ni	ng	51	
Hasslöf	26	429	497	9	21	4	—	14	—	2	16	
Wåxtorp	52 $\frac{1}{2}$	1,070	1,139	8	42	8	—	41	6	4	51	
Hishult	42 $\frac{1}{2}$	663	714	10	—	—	—	40	5	9	54	
Summa	—	48,805	51,643	—	—	—	—	2,571	492	526	3,589	
Städernas	—	100,448.	7,442.	—	—	—	—	—	1,018.		—	
Summa Summarum	—	107,890.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	

Af förestående tablå inhemtas:

att uti 49 socknar, nemligen 3 i Fjäre, en i Wiske, en i Faurås, 2 i Himble, 2 i Åhrstads, 6 i Halmstads, tre i Tönnersjö och en i Höks härad, den manliga befolkningen är till antalet öfvervägande, hvaremot uti alla öfriga socknarne inom länet qvinkönet är talrikast.

Största skillnaden förefinnes i östra Karup, länets sydligaste socken, der mankønet utgör 447, men qvinkønet 728, eller det förra nära 39 och det sednare något öfver 64 procent af socknens folkmängd. Af förutnämnde 49 socknar ligga 44 utmed hafvet och 8 längre in i landet.

Att i en socken hvarje 15 person
 » i en » hvarje 46 »
 » i tre socknar hvarje 47 »
 » i två » hvarje 48 »

i tre

Årligt fattigvårds-undersöd på socknen.			Årligt under-stöd för åldrigt och orkeslöst fattighjon.			Fattigkassa.			Fattighus	Fattighjon på hvarje	Anmärkingar.
B. R.	sk.	r.	B. R.	sk.	r.	B. R.	sk.	r.			
692	5	4	37	8	—	—	—	—	—	66:te	
985	8	—	31	12	6	295	19	—	—	23:dje	
1,102	6	8	31	12	8	238	9	4	—	17:de	
196	32	—	10	—	—	146	42	8	—	47:de	hafva kostdagar, 32 st. på hvarje helt mantal.
1,416	14	3	25	22	8	200	—	—	1	20:de	
1,046	32	—	21	16	—	1,145	22	11	—	23:dje	
1,063	26	8	32	46	3	400	—	—	1	30:de	
824	5	4	49	42	4	24	6	6	1	24:de	
521	1	4	30	—	—	138	4	—	1	40:de	
313	—	—	24	3	8	166	41	4	1	58:de	
595	21	4	31	16	—	119	23	8	1	43:dje	
515	8	—	25	28	4	318	8	6	—	24:de	
60,662	8	2	—	—	—	44,879	22	10	—	—	

att i tre socknar hvarje 49 person
i två » hvarje 20 »
i en socken hvarje 24 »
i två socknar hvarje 22 »
i fyra » hvarje 23 »
i fem » hvarje 24 »
i två » hvarje 25 »
i två » hvarje 26 »
i fyra » hvarje 27 »
i en socken hvarje 28 »
i två socknar hvarje 29 »
i fyra » hvarje 30 »
i två » hvarje 34 »

att i två socknar	hvarje	32	person
i fyra »	hvarje	33	»
i tre »	hvarje	34	»
i en socken	hvarje	35	»
i två socknar	hvarje	36	»
i tre »	hvarje	37	»
i fyra »	hvarje	38	»
i en socken	hvarje	39	»
i två socknar	hvarje	40	»
i tre »	hvarje	43	»
i en socken	hvarje	44	»
i två socknar	hvarje	45	»
i en socken	hvarje	47	»
i en »	hvarje	49	»
i en »	hvarje	52	»
i en »	hvarje	55	»
i en »	hvarje	56	»
i en »	hvarje	57	»
i en »	hvarje	58	»
i en »	hvarje	64	»
i en »	hvarje	66	»
i en »	hvarje	71	»
i en »	hvarje	72	»
i en »	hvarje	77	»
i en »	hvarje	78	»
i en »	hvarje	83	»
i en »	hvarje	88	» och
i en »	hvarje	115:de	person faller fattigvården till last.

Att de fattigas antal sedan år 1850 ökats med 338 personer, deraf 108 äldre och 230 barn, eller med 10 procent under det folkmängden desse år höjt sig blott med 5½ procent;

att i städerna hvar 24:de, men å landsbygden endast hvar 30:de person åtnjutit understöd;

att kostnaden för de fattiges underhåll stigit från 40,627 R:dr 44 sk. Banko. som det utgjorde 1850, till 60,662 R:dr 8 sk. 2 r:st. Banko, som det utgjorde 1855, eller omkring 33 procent, hvilken stegring dock hufvudsakligast härleder sig

från ökade priser på lefnadsförnödenheter, hvilka uti denna tabell äro beräknade till 13 R:dr 16 sk. för tunnan råg, 10 R:dr för tunnan korn, 8 R:dr för tunnan bland-säd, 6 R:dr 32 sk. för tunnan hafre och 3 R:dr 16 sk., allt Banko, för tunnan potäter, då deremot år 1850 rågen upptogs till endast 10 R:dr; kornet till 6 R:dr 32 sk., hafren till 3 R:dr och potäterna till 2 R:dr Banko tunnan; samt

att fattigkassorna stigit från 28,752 R:dr 44 sk. till 44,879 R:dr 22 sk. 10 r:st., deraf större delen dock belöper sig på Halmstads stad, hvars fattigkassa genom testamente af enskild person undfått ett kapital af 10,000 R:dr Banko.

Om inom alla fattigvårdssambällen enahanda princip följdes vid fattigvårdsbidragets beviljande, skulle förestående tabell kunna vara upplysande, och lemna en ledning för bedömande af det ekonomiska tillståndet inom hvarje samhälle; men då härvid olika tillgång inom åtminstone hvarje pastorat, bör tabellen icke annorlunda anses, än såsom upplysande, huru nya fattigvårdslagen blifvit inom hvarje samhälle tillämpad.

Sjukdom, ålderdom och orkeslöshet uppgifvas såsom de hufvudsakligaste orsakerna till fattigdom, och dernäst bristande arbetsförtjenst, dryckenskap och lättja. Genom formulärets utvidgande skulle andre upplysningar kunna vinnas, och deribland den, för bedömande af frågan om den utsträckta hemmansklyfningen och jordafsöndringen, viktiga, i hvad mån befolkningen å dylika lägenheter fallit fattigvården till tunga.

---

§ 5.

Städer.

Kungshacka. Invånarnes antal har på dessa sednaste fem åren minskats med 2 personer.

Uti staden finnas aderton minuthandlare, sex hökare och tjugusex handtverkare. Desse sednares antal har ökats med fyra sedan sista berättelsen.

Uti staden finnes ett färgeri.

Provincial-läkaren för länets norra distrikt är här stationerad och är tillika Stadsläkare. En barnmorska finnes, äfvensom examinerad provisor å apoteket.

Uti stadens pedagogi skola per medium under sednaste fem åren undervisats åtta gossar.

I stadens folkskola hafva lärjungarnes antal under de sednaste fem år per medium varit 50 barn.

Fattigvården besöries af Kyrkorådet.

Den yttre polisen handhafves af Stadsfiskalen med biträde af en stadsbetjent och fyra brandvaktsskärar. Staden underhåller två större och en mindre brandspruta. Trenne tillsyningsmän äro utsedde för att hafva tillsyn öfver försvarslösa personer.

Sedan ett i staden bildadt bolag för åstadkommande af en bätled emellan Kungsbacka stad och den på $\frac{3}{4}$ mils afstånd derifrån belägne hafsfjorden, uppå derom gjord underdånig ansökan, af Kongl. Maj:t i nåder den 17 Oktober 1851 blifvit hugnadt med ett statsbidrag af 11,400 R:dr Banko anslag, har med de tillgångar, bolaget sjelf ägt, samt ett, enligt Kongl. Maj:ts nådiga Bref den 1 Juli 1853, på bolagets underdåniga ansökan, ur handels- och sjöfartsfonden beviljadt lån, 6,000 R:dr samma mynt. hamnbyggnadsarbetet, som består af tvänne ifrån mynningen af Kungsbacka å, till två tusen alnars längd hvardera, på faschiner utlagda jettéer, blifvit fullbordadt, samt i vederbörlig ordning afsynadt den 21 November 1853; och ehuru vid det förhållande, att strömfåran i hamnrännan ifrån åmynningen, der minst fyra fots vatten funnits, och till jettéernes ändpunkter, der enahanda vattendjup möter, bort genom sjelfmuddring hafva bildat sig, men i anseende till bottens ej förmodade hårda beskaffenhet icke kunnat ske, har likväl, efter det erforderlig muddring verkställt i hamnrännan, det ändamål vunnits, att djupet bibehållit sig; och är numera farleden från fjorden till staden begagnelig för lastade prämar och mindre båtar vid hvad vattenstånd som helst, hvadan resultatet af hamnbyggnaden är ganska vackert.

Inwånarne ådagalägga i allmänhet en god medborgerlig anda, och må härvid jemväl nämnas, att under loppet af sednaste fem åren icke någon ibland stadens invånare veterligen varit ens misstänkt, mindre sakfälld, för brott emot person eller egendom.

Warberg. Den fordna fästningen är förändrad och inredd till straff-fängelse för lifstidsfångar; hvarförutan det gamla kronohäktet för länets norra del der är bibehållet och nytt cellfängelse för ransakningsfångarne under arbete.

Staden äger 260 tomter och 192 hus; af tomterne äro 248 uti private personers ägo och de obebyggde tomterne äro använde till planteringar och trädgårdar.

Stadens folkmängd är 4.839 personer och har på de sednaste fem åren ökat sig med 25 personer.

Hamnens djup har på desse sednare åren ökats till 10 å 11 fot, hvaremot redden äger 18 å 20 fots djup.

Handel och sjöfart har icke obetydligt höjt sig, särdeles sedan år 1852. De varor, som härifrån exporteras, äro spanmål, lin och linfrö, viktualievaror samt ek-

och bok-stäfver och något trädvirke. Importen har under sednare åren ökats dels genom ångfarts-kommunikation, dels ock derigenom, att de 5 à 6 mil från staden inom Marks och Kinds härader af Ellsborgs län belägne större fabriker låtit från England öfver Warberg inkomma machinerier och råämnen för desse fabriker.

Sjöfarten bedrifves mest på Norrige, Danmark och Götheborg med en galeas, tre slupar och tvänne jakter om tillsammans 106 $\frac{1}{10}$ sv. läster.

För de fem år denna berättelse upptager hafva influtit följande intrader, nemligen:

	Hamnmedel och Bropenningar.	Tolagsmedel.	Tullmedel, Fyr-, Last- och Båkpennningar.	Summa Banko.
1851	3,010: 31. 8.	1,147: 25. 10.	10,693: 46. —	14,852: 7. 6
1852	3,149: 8. 6.	3,680: — —	33,818: 24. —	40,647: 34. 4.
1853	3,548: 22. 3.	3,249: 24. 2.	30,291: 40. —	37,089: 38. 5.
1854	3,609: 18. 2.	3,995: 21. 3.	27,102: 26. —	34,707: 17. 5.
1855	4,965: — 1.	3,691: 35. —	29,565: 15. —	38,222: 2. 1.

som gör pr

medium	3,656: 15. —	3,193: — —	26,294: 19. 6.	33,143: 34. 6.
--------	--------------	------------	----------------	----------------

Uti sednaste berättelsen utgjorde . . . per-medii-summan 6,689: 13. 9.
och har under desse sednaste fem åren ökats med . . . . . 26,454: 20. 9.

Handeln i staden utöfvas af fyratioen personer, deribland 7 fruntimmer, men är mindre vinstgifvande i anseende till närheten af Götheborg.

Handverkare finnas för närvarande 47 st. med 35 gesäller, 36 lärlingar och 7 andra arbetare; de anse sig icke kunna med fördel drifva sina handverk, dels i följd af 1846 års Fabriks- och Handverksordning, som medgifver att å landet må nedsätta sig handverkare, hvilka med lindrigare utlagor och lefnadskostnad, kunna lemna billigare priser, dels ock i anseende till det intrång, som fångarne å Warbergs fästning göra uti borgerskapets rörelse.

En mekanisk fabrik för gröfre och finare smide är under förledet år anlagd.

En lärdomsskola, der undervisning bestrides af en Rektor och en Kollega, samt en folkskola med en ordinarie och en extra ordinarie lärare finnes i staden.

En läkare och en barnmorska aflönas af staden, hvarförutan läkaren vid norra Hallands lasarett och kurhus är i staden boende.

Fattigskatten utaxeras, af en därför tillsatt komité, af stadens invånare, i proportion af deras förmögenhet och inkomster.

Sistlidne årets inkomster till staden utgjordes af följande:

	Banko.	
Tomtören och utmarks-afgift	245:	32. —
Grundränta	20:	45. 9.
Arrendemedel af stadens jordar	803:	— —
Mätarepenningar	155:	27. 3.
Ståndpenningar	114:	22. 8.
Bötesmedel	99:	40. 10.
Räntemedel	4,077:	26. 8.
Tolagsmedel	3,694:	34. 10.
Wäpnenningar	284:	32. —
Summa Bko Rdr	6,490:	22. —

De borgerskapet enskildt åliggande utgifter bestridas genom dels årliga, dels tillfälliga sammanskott; men i underhållandet af boställen åt Pastor, Komminister och Kloockare samt skollhusen, äfvensom i aflöningen åt Komminister, Läkaren och Barnmorskan med flere dylika utgifter, som icke ensamt åligga borgerskapet, deltaga stadens samtliga invånare.

De intrader, såsom hamn- och bropenningar, hvilka inflyta till hamnen, disponeras af hamn-direktionen så länge och intill dess den betydliga skuld, hvari densamma genom hamnbyggnaden blifvit försatt, är vorden betald.

Badinrättningen i Warberg, som är ställd på aktier, fortfar att vara årligen mycket besökt, men skulle blifva det än mer, om aktieägarna kunde förmås inrätta baden mera efter nutidens fordringar, hvaraf de sjelfva skulle skörda den största vinsten. För närvarande kan antagas att minst 50,000 R:dr R:gs lemnas i Warberg årligen af badgästerna. Hyrorne under badterminerne äro lönande för stadens husägare, och afsättningen af landtmannaproduktur vinstgifvande för närboende allmoge.

Stadens sparbank åtnjuter allmänt förtroende i orten.

Falkenberg. Invånarnes antal har sedan sista berättelsen ökats med 83 personer.

Fyra eldsvådor hafva under sednaste fem år hemsökt staden, hvarvid sammanräknade nedbrunnit sex gårdar, men under denna tid hafva blifvit nybyggde tolf hus, deribland tre af sten, ett af sten och korsvirke samt 8 af träd.

Ehuru Falkenberg icke är stapelstad, drifves likväl handel ej blott inrikes, utan äfven utrikes, nemligen dels å Danmark, på sätt författningarne i allmänhet medgifva, dels ock på Norrige, enligt särskildt för denna stad af Kongl. Maj:t den 28 Mars 1835 utfärdadt nådigt Bref, till följd hvaraf den af allmogen införda, till bundt-tunnor förarbetade bok-stäfver utföres från staden direkte till Norrige, hvarifrån åter införes

sill och torkad fisk, dock emot tulls och öfrige dermed förenade umgålders erläggande vid distriktets hufvud-tullkammare.

Handeln försvaras dock ej mindre deraf, att stapelstadsrätt saknas, än äfven ock förnämligast deraf, att, genom Etra-elfvens uppgründning medelst flygsand vid utloppet i hafvet, endast fem fot djupgående farkoster kunna inkomma i elfven, som utgör en god hamn, då deremot redden är öppen och utsatt för Kattegats våldsambet. Denna omständighet har under sistförflutna åren vållat, att mera djupgående fartyg, som, om utloppet varit upprepansadt, möjligen i elfven kunnat söka skydd, på kusten strandat, hvarigenom både gods och menniskolif gått förlorade.

Vid sådant förhållande och då ett större antal landssocknar hafva till Falkenberg närmare väg än till annan stad, samt derjemte odlingen å hemman och egendomar inom närliggande socknar är uti anseeligt tilltagande, så att icke obetydlig utförsel af spanmål och potates börjat ske, är staden betänkt på att söka statsbidrag till förbättring af hamnen derstädes, för att sålunda komma i tillfälle att på förmånligt sätt sjövägen bereda ut- och införsel för staden.

Halmstad. Belägen på vestra stranden af Nissa-ån vid dess utlopp i Kattegat, med en god och säker hamn för 40 fots djupgående fartyg, har stapelstadsrättigheter och hörer numera till 3:dje klassens städer samt räknar omkring 3,000 invånare. Stadens egentliga tomter äro 179, deraf 463 bebyggda och 46 obebyggda.

Stadens jordvidd är upptagen i in- och utägor till 1,344 tunnland 0,272 kappland uppskattad jord, som ansetts böra motsvara 13 $\frac{1}{2}$ hemmantal.

Stadens gästgifveri-skjuts bestrides fortfarande af en entreprenör, som är skyldig hålla minst 26 och högst 34 st. hästar och därför af de skjutsningsskyldige i medeltal för de sista fem åren erhållit en summa af 624 R:dr Banko,

hvaraf $\frac{1}{2}$ delar falla på borgerskapet	468: — —
och öfrige $\frac{1}{2}$ delen på jordägarna	156: — —

Summa B:ko R:dr 624: — —

Fattigförsörjningen bestrides genom årlig taxering på stadens invånare, efter i allmänhet gällande grunder, till det belopp fattigvårdsstyrelsen finner behöfvet kräfvat, för att oafbrutet kunna understödja de torftige, af hvilka de bräcklige och orkeslöse derjemte äro inrymda i stadens fattighus.

Hamnen. Vid 4850 års slut utgjorde hamnkassans behållning R:dr 41,352: 44. 44.

Hamnens inkomster hafva varit:

för år 1851	7,362: 35. 4.
» år 1852	7,872: 29. 3.

» år 1853	8,320: 18. 10.
» år 1854	10,356: 7. 5.
» år 1855	9,720: — 10.

Summa 43,634: 43. 5.

hwaremot utgifterne under samma

tid utgjort	37,558: 13. 4., så att
behållningen på desse fem år endast blifver	6,073: 30. 4:

I följd hvaraf hamnkassan vid 1855 års utgång hade en

tillgång af . . . . . Banko R:dr 17,426: 24. —

Bland utförde arbeten vid hamnen må nämnas, att under åren 1851 och 1852 anlades en dragväg å vestra sidan af Nissa-ån från Lotshyddan och upp till staden, för en kostnad af omkring 2,700 R:dr Banko, och år 1855 har på en del af östra sidan, der ån intog en större bredd, äfven blifvit på fashiner uppförd en dragväg, som sedan påfyllts med grus och sten, i ändamål tillika att genom strömmens inskränkning till bredden söka tvinga den, att genom sin egen kraft hålla strömfåran vid det djup, hvartill den uppmuddras. Kostnaden för detta arbete uppgår enligt ackord till 2,000 R:dr Banko.

Medium af hamnens inkomster för åren 1848, 1849 och 1850 utgjorde, enligt min sednaste berättelse, 6,389 R:dr 29 sk. 1 rst. Banko; men enligt förestående tablå uppgår medii-summan för de sednaste fem åren till 8,906 R:dr 4 sk. 6 rst., hvilket utvisar en ökad inkomst för år af 2,516 R:dr 20 sk. 5 rst. Banko.

Tulluppbörden, alla titlar inberäknade, har varit:

	år 1851.	1852.	1853.	1854	1855.
B:ko R:dr	36,407: 10.	38,963: 4.	46,350: 7.	68,554: 9.	64,764: 32.
Fartyg och båtar, ankomna fr. utrikes ort	383 st.	374 st.	327 st.	360 st.	267 st.
d:o från inrikes ort	249 »	297 »	274 »	290 »	284 »
d:o afgångne till utrikes ort	567 »	651 »	572 »	724 »	693 »
d:o d:o till inrikes ort	220 »	228 »	307 »	255 »	235 »

Den förminskade uppbörden år 1855 härrör af tullfrihet å ull, som tillämpades från Oktober månad.

År

År 1852 tillkom en ny import-artikel, nemligen raffineradt socker från Norrige och hvilken artikel sedan årligen inkommit.

I följd af förändrade författningar hafva stadens handlande sedan 1853 års början funnit sin uträkning vid att direkte från utrikes ort införskrifva kaffe, som förut merändels alltid togs från Götheborg.

De väsentligaste export-artiklarne hafva varit bok-stäfver, bok-tunnor samt bräder, sparrar och bjelkar.

Stadens handelsflotta utgjordes af:

	Ångfartyg.	Skepp.	Briggar.	Skonentar.	Galeaser.	Slupar.	Jakter.	S:ma
år 1851.	»	1	2	5	4	3	5	17.
» 1852.	1	1	2	5	4	3	4	17.
» 1853.	1	1	1	5	4	3	4	16.
» 1854.	1	»	1	5	4	3	4	15.
» 1855.	2	»	»	4	4	2	5	14.

hvilkas sammanräknade drägtighet besteg sig:

år 1851 till	696 $\frac{28}{100}$	läster.
» 1852 »	696 $\frac{28}{100}$	»
» 1853 »	577 $\frac{61}{100}$	»
» 1854 »	450 $\frac{66}{100}$	»
» 1855 »	343 $\frac{7}{100}$	»

Hallands ångbåts-bolag disponerar de ibland stadens handelsflotta härofvän upptagne tvänne ångfartyg, hvaraf ångfartyget Halland går med en machin af cirka 80 hästars kraft och ångfartyget Kattegat med två maskiner af sammanräknade cirka 100 hästars kraft, samt göra reguliera turer med passagerare och fraktgods till och från Götheborg, Warberg, Halmstad, Torekow, Helsingborg, Landskrona, Köpenhamn, Malmö och Lybeck.

Allmänna undervisningen bestrides vid en lägre *lärdomsskola* af en Rektor och 2:ne ordinarie lärare samt en duplikant; skolorngdomens antal utgjordes år 1855 af 70 lärjungar.

En *folkskola* med vaxelundervisnings-method har 2 lärare. År 1855 njöto der 113 barn undervisning.

Dessutom finnes en *slöjdskola* med en lärarinna för 27 flickor; och en *småbarns-skola* med en lärarinna för 50 à 60 barn. Uti denna skola erhålla tjugutvå af skolans barn, som hafva de fattigaste föräldrarne, mat sex månader på året under vintren och våren.

Sparbankens insättningsfond utgjorde vid 1855 års slut R:dr 140,504: 38. —
och dess besparingsfond . . . . . » 8,405: 43. 5.

Således tillsammans R:dr 148,910: 33. 5.

Under de fem sednaste åren har sparbanken till biträde för småbarns-skolans underhåll utgifvit en sammanräknad summa af 833 R:dr 16 sk. Banko, och har inrättningen under loppet af år 1855 återbetalt till länets Hushållnings-sällskap en vid sparbankens stiftelse erhållen försträckning af 700 R:dr Banko.

Stadens inkomster utgjorde år 1855 en summa, stor 13,007 R:dr 16 sk. 1 rst. Banko, deruti inberäknade saköresmedel, 526 R:dr 40 sk. 7 rst. Banko; dock anmärkes, att saköresmedlen till större delen icke utgått, utan för bristande tillgång blifvit behörigen förvandlade, afvensom att erforderligt belopp af tolags- och hamnmedlen användes till hamnhyggnadens underhåll.

Handwerkerierne, med få undantag, fortfara att vara mindre fördelaktige.

Handeln. En jemn tillökning uti härvarande handlandes antal tyckes visa att handeln mera till- än aftager.

Politi. I staden finnas sex tillåtna utskänkningsställen, förutan gästgifvaregården och stadskällaren; och är bränvins-minuterings-rättigheten i staden för närvarande åt ett enskildt bolag upplåten.

Laholm. Näringarne stå ännu på en låg ståndpunkt; dock drifves i staden en betydlig handel med ylltillverkningar.

Sedan det uti en föregående artikel om flygsandsfältet i länet omtalade arbete till läkning af Höka-hemmanets flygsandsfält vid Laga-åns utlopp, hvars utförande uppdragits åt en inom Laholms stad vald direktion, nu kommit så vida, att den rörliga flygsanden, som förr igentäppte Laga-åns utlopp, nu blifvit dämpad, har å-vattnet redan börjat uppskåra strömfåran, så att pråmar och mindre farkoster kunna från staden utgå på redden.

Under de sednaste fem åren hafva utskeppats från staden 14,944 tolfter bräder jemte mindre partier andra trädvaror m. m.

Laholms stad äger 940 tunnland inägo- och 909 tunnland utmarksjord. Ebu-
ru jorden icke är af god beskaffenhet, lemnar den dock, såsom i allmänhet väl skött,
en god afkastning.

Halmstads Slott i Landskansliet den 22 December 1856.

P. A. LEWENHAUPT.

H. J. Kleverström.

Carl Hane.

Femårs-Tabell för Städerna inom Hallands Län för åren 1851 till och med 1855.

Hus och Tomter, Verk och Inrättningar.	Jord.					Utsåde af:							Medelafkastning, sedan utsädet är afdraget.							Underhållna Kreatur.							Uppskattadt värde.							S t a t s — B i d r a g.																																																																			
																																		Bevilling efter 1841, 1848 och 1855 års förordningar.															Ständiga Räkter.															Klerici-Statens underhåll.															Summa Stats-Bidrag.																						
	Åker.	Äng.	Skog och utmark.	Summa Tunmland.	Hemmland.	Hvete.	Råg.	Korn.	Hafra.	Blandvärd.	Ärtor.	Potates.	Hvete.	Råg.	Korn.	Hafra.	Blandvärd.	Ärtor.	Potates.	Hästar.	Oxar.	Kor.	Ungboskap.	Får.	Svin.	Götter.	Hus och Tomter.	Jord.	Bråk, Manufakturier, Örnar, Fabrikker m. m.	Summa.	Efter 1sta Artikeln.	Efter 2dra Artikeln.					Brännvinsbränningsavgift.	Ständiga Räkter.					Arrendemedel.	Kostnad för Räkning.	Kostnad för Städernas Styrelse.	Klerici-Statens underhåll.					Fattigförsörjning.	Skjut.	Vagnhållning.	Diverse onera etc.	Summa Stats-Bidrag.																																														
																																Personer, ej hörande till viss näring.	Af Embete och Tjänst.	Borgerlig Näring.	Jord, Hus och Tomter, Verk och Inrättningar.	Råd s. r.		Råd s. r.	Råd s. r.	Råd s. r.	Råd s. r.	Råd s. r.				Råd s. r.	Råd s. r.	Råd s. r.	Råd s. r.	Råd s. r.						Råd s. r.	Råd s. r.	Råd s. r.	Råd s. r.	Råd s. r.	Råd s. r.	Råd s. r.	Råd s. r.	Råd s. r.	Råd s. r.	Råd s. r.	Råd s. r.	Råd s. r.	Råd s. r.	Råd s. r.	Råd s. r.	Råd s. r.	Råd s. r.	Råd s. r.	Råd s. r.	Råd s. r.	Råd s. r.	Råd s. r.	Råd s. r.	Råd s. r.	Råd s. r.	Råd s. r.	Råd s. r.	Råd s. r.	Råd s. r.	Råd s. r.	Råd s. r.	Råd s. r.													
Laholms Stad	160	430	510	909	1,849	9	1	70	45	200	130	1	250	6	350	180	800	520	5	1,250	93	6	244	41	30	75	—	120,107	—	63,504	—	1,300	—	184,911	—	114	3	—	323	24	2	305	44	10	115	32	—	48	19	2	26	3	—	—	—	164	38	—	—	—	—	—	77	29	6	554	8	—	626	32	—	—	—	—	110	—	—	736	32	—	500	—	—	170	—	—	400	—	—	805	—	—	4,341	41	8						
Halmstads dito	224	324½	216½	770	1,311	13¾	6	94	113	230	102	5	350	30	470	452	690	408	25	2,450	105	66	190	43	47	—	562,483	32	84,674	24	81,540	—	728,698	8	308	38	—	1,306	14	9	2,633	23	11	884	1	3	77	38	11	187	18	4	—	—	—	464	21	7	—	—	—	214	31	2	3,611	23	1	1,635	24	—	266	32	—	394	32	—	2,296	40	—	2,506	40	4	624	—	—	1,186	29	3	3,968	29	1	20,271	13	8							
Falkenbergs dito	132	375	285	60	720	7½	2	165	45	90	11	—	180	12	730	190	360	45	—	1,150	66	12	132	18	20	60	—	177,052	—	23,260	—	—	—	200,312	—	101	9	—	347	14	—	350	31	—	103	24	—	119	19	2	—	—	—	135	31	2	83	29	9	—	—	—	53	31	—	1,050	—	—	790	—	—	110	—	—	180	—	—	1,080	—	—	666	32	—	190	—	—	200	—	—	1,500	—	—	5,981	29	1						
Warbergs dito	260	391	479	854	1,724	10	20	120	200	88	35	6	200	120	960	800	332	140	24	1,800	88	66	300	33	50	55	—	423,483	16	79,500	—	21,400	—	524,383	16	186	42	—	524	20	—	546	29	—	253	45	—	508	25	—	—	—	—	267	36	—	—	—	181	24	—	2,800	—	—	1,166	32	—	400	—	—	453	16	—	2,020	—	—	2,000	—	—	447	24	—	500	—	—	2,650	23	—	12,887	28	—										
Kungsbacka dito	102	47	46	30	123	1½	10	20	25	12	10	3	10	40	120	150	72	40	30	100	40	16	55	20	20	40	—	230,255	19	11,293	31	—	—	241,549	2	64	21	—	432	1	10	370	15	6	67	—	—	48	39	9	89	19	3	135	11	7	91	9	7	—	—	—	38	38	—	80	23	9	1,045	28	10	773	16	—	—	—	145	35	2	919	3	2	800	—	—	240	—	—	300	—	—	160	—	—	4,882	20	3				
Summa	878	1,567½	1,536½	2,623	5,727	41¾	39	469	428	620	288	15	990	208	2,630	1,772	2,254	1,153	84	6,750	392	166	921	155	167	230	—	1,513,381	19	3	262,232	7	3	104,240	—	1,879,853	26	6	775	17	—	2,933	26	9	4,207	3	—	1,424	6	3	802	46	—	302	40	7	135	11	7	1,123	40	4	83	29	9	38	38	—	607	43	5	9,061	11	11	4,992	8	—	776	32	—	1,283	35	2	7,052	27	2	6,473	24	4	1,671	24	—	2,586	29	3	9,084	4	1	48,364	36	8

Hallands Landskontor den 23 Augusti 1856.

H. J. Klererström.